

Od Redakcji

Zmiany technologiczne, presja na transparentność procesów badawczych oraz rosnąca rola danych jako podstawowego zasobu wiedzy sprawiają, że tradycyjne modele upowszechniania wyników badań coraz częściej ustępują miejsca rozwiązaniom opartym na otwartości, współdzieleniu i interoperacyjności. W centrum tych przemian znajdują się zarówno instytucje akademickie, jak i środowisko naukowe, poszukujące nowych sposobów komunikowania się ze światem nauki i szerzej rzecz ujmując – ogółem społeczeństwa.

Otwarta nauka jest już nie tylko postulatem – coraz częściej staje się normą regulacyjną wbudowaną w procesy finansowania, prowadzenia i publikowania badań. Jej fundamentem jest przekonanie, że wiedza naukowa, aby mogła się rozwijać, powinna być dostępna, możliwa do ponownego wykorzystania i weryfikacji. Obejmuje to otwarte publikacje, otwarte dane badawcze, a także rozwój infrastruktury umożliwiającej długotrwałe przechowywanie i udostępnianie zasobów. W praktyce oznacza to również rosnące oczekiwania wobec instytucji, które wspierają i organizują obieg informacji naukowej.

Wśród tych instytucji szczególne miejsce zajmują biblioteki naukowe – nie tylko jako repozytoria wiedzy, ale jako aktywne uczestniczki komunikacji naukowej. Ich rola zmienia się – od tradycyjnego gromadzenia i udostępniania zbiorów ku projektowaniu usług informacyjnych, zarządzaniu danymi badawczymi, wspieraniu analiz bibliometrycznych i rozwijaniu kompetencji informacyjnych członków społeczności akademickiej. Wraz ze wzrostem znaczenia otwartej nauki biblioteki stają się kluczowymi punktami styku między infrastrukturą technologiczną, standardami naukowymi a praktykami badawczymi – instytucjami, które nie tylko reagują na zmiany, lecz także aktywnie je współtworzą.

Pierwszy z prezentowanych artykułów poświęconych temu tematowi analizuje, w jaki sposób biblioteki akademickie w federalnych uniwersytetach południowo-wschodniej Nigerii wspierają rozwój otwartej nauki poprzez infrastrukturę informatyczną, ramy polityczne i praktyki zawodowe, identyfikując przy tym stopień ich zaawansowania w tych obszarach. Autorki, Nnenna Loveth Ugwuanyi i Victoria Oluchukwu Ugochukwu, wskazują jednocześnie na szereg systemowych barier – od niestabilnych zasobów technicznych po niską świadomość i ograniczone kompetencje cyfrowe – które znacząco utrudniają pełne wdrożenie idei otwartej nauki w badanych instytucjach.

Natalia Pamuła i Przemysław Krysiński z kolei odnoszą się do tematu niniejszego numeru, analizując polskie otwarte czasopisma indeksowane w DOAJ. Koncentrują

się przy tym na deklaracjach dotyczących polityki wieczystej archiwizacji. Badanie ujawnia, że aż 77,5% tytułów nie posiada takiej polityki, co rodzi realne ryzyko – mimo dostępnych rozwiązań takich jak Portico, PKP PN czy CLOCKSS – trwałego znikania zasobów naukowych.

W ostatnim z artykułów tematycznych Maja Bogajczyk analizuje i opisuje nowe usługi ResearchGate kierowane do wydawców, takie jak Publisher Solutions, Journal Home i Open Access Agreement Upgrade, pokazując ich wpływ na dystrybucję, widoczność i legalność udostępniania publikacji naukowych. Autorka podkreśla jednak, że mimo marketingowych deklaracji platformy rozwiązania te budzą liczne wątpliwości z perspektywy otwartej nauki – zwłaszcza w zakresie przejrzystości, trwałości dostępu i realnej kontroli autorów nad własnymi pracami.

W dziale *Rozprawy. Badania. Materiały* prezentujemy teksty podejmujące tematykę wyzwań związanych z cyfryzacją akademii. Artykuł Anny Małgorzaty Kamińskiej pokazuje, że detektory treści generowanych przez sztuczną inteligencję potrafią błędnie klasyfikować teksty napisane przez człowieka, a jedynie zredagowane przy użyciu dużych modeli językowych, co podważa ich przydatność w ocenie uczciwości akademickiej. Tekst Arkadiusza Pulikowskiego stanowi natomiast analizę użyteczności uczelnianych serwisów Internetowej Rekrutacji Kandydatów – identyfikuje dobre praktyki projektowe i formułuje rekomendacje, które mogą poprawić nawigację, komunikację oraz ogólne doświadczenie kandydatów – użytkowników serwisu.

W ostatniej części numeru publikujemy sprawozdanie autorstwa Natalii Strąk z European Conference on Information Literacy, która odbyła się w dniach 22–25 września 2025 roku na Uniwersytecie Ottona i Fryderyka w Bambergu. Autorka ukazała najważniejsze wystąpienia, dyskusje i trendy związane z kompetencjami informacyjnymi w świecie kształtowanym przez sztuczną inteligencję. Publikujemy również recenzję Magdaleny Wójcik poświęconą książce *Podstawy nauk o komunikacji społecznej i mediach* pod redakcją Jadwigi Woźniak-Kasparek i Janusza W. Adamowskiego.

Zapraszamy do lektury oraz do nadsyłania artykułów do *Zagadnień Informacji Naukowej – Studiów Informacyjnych*.

W imieniu Redakcji
Magdalena Paul Szalkowska